Hoofdstuk 3

Wat zijn de oorzaken en gevolgen van (toenemende) inkomensongelijkheid?

Inkomensverschillen hebben te maken met:

- Verschillen in productiviteit. Een hogere productiviteit leidt vaak tot een hoger inkomen. Hogere productiviteit is onder meer afhankelijk van scholing en talent.
- Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Als er relatief veel vraag op de arbeidsmarkt naar mensen met een bepaald beroep is, zal dat loon stijgen. Wanneer er relatief veel aanbod is, zal het loon dalen.
- Verantwoordelijkheid. Iemand met meer verantwoordelijkheid, een directeur bijvoorbeeld, zal meer verdienen dan een ondergeschikte.
- Risico en zwaarte van het werk.
- Sommige beroepsgroepen hebben meer macht en invloed op hun loon. Medisch specialisten hebben meer te zeggen bij loononderhandelingen dan schoonmakers.
- De technologische ontwikkelingen. Arbeiders die vervangen worden door machines gaan naar laag betaalde banen in de dienstensector (pizzakoerier bijvoorbeeld). Aan de bovenkant van de arbeidsmarkt speelt dit probleem minder.
- Globalisering en open grenzen. Bijvoorbeeld doordat Oost-Europese arbeiders zich aanbieden voor een lage beloning op de Nederlandse arbeidsmarkt ontstaat er een neerwaartse druk op de beloningen van laagopgeleide werkers.
- Vermogensverschillen. Iemand met veel huizen of spaargeld ontvangt meer huur en rente als inkomen.
- Flexibilisering van de arbeidsmarkt. Dat betekent vraag- en aanbod een grotere rol spelen op de arbeidsmarkt en de overheid en vakbonden een kleinere. Toenemende flexibilisering gaat vaak gepaard met grotere beloningsverschillen en soepelere ontslag- en aannameregelingen. Een toenemend aantal werkenden is zzp-er (zelfstandige zonder personeel) . Deze worden makkelijker aangenomen en ontslagen en hun beloning is ook flexibel. Er is geen ondergrens aan de beloning, anders dan bij werknemers, waarvoor het minimumloon en/of een CAO geldt.
- De invloed van de overheid. Een grote invloed van de overheid uit zich vaak in een minimumloon en progressieve belastingen. Deze zaken verkleinen de ongelijkheid.

Als we verschillen bekijken tussen landen spelen ook productiviteits- en scholingsverschillen een rol. In verband hiermee worden soms ook cultuurverschillen genoemd, bijvoorbeeld de mate van corruptie en het functioneren van de rechtstaat.

Een grotere ongelijkheid kan nadelig zijn voor de economische groei omdat er relatief weinig wordt geconsumeerd. Dit komt omdat de bovenklasse een relatief groot deel van het inkomen spaart.

Ook de arbeidsproductiviteit kan leiden onder grote ongelijkheid omdat de onderklasse weinig geld heeft om zich te laten scholen. Dit heeft een negatief effect op productie en welvaart.

Maatschappijen met grotere ongelijkheid kennen minder maatschappelijk vertrouwen: minder vertrouwen in de rechtstaat en de politiek bijvoorbeeld. En dit beïnvloedt weer zaken als de belastingmoraal en de houding tegenover wetten. Ook de criminaliteit is hoger in landen met relatief veel ongelijkheid en de gezondheidsproblemen zijn groter wanneer de ongelijkheid groter is.

© LWEO B.V. Niets uit deze publicatie mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Het verlenen van toestemming tot publicatie strekt zich tevens uit tot het elektronisch beschikbaar stellen. Zie ook de leveringsvoorwaarden van de LWEO (www.lweo.nl).